

middel in het leven tot een onbenuilig spelletje. Wie van hen houdt zich met ethische vragen bezig? met het bedwingen van de hartstochten? met het stellen van paal en perk aan hoop en vrees? Zij zijn zelfs zozeer van mening dat die materie niets met filosofie te maken heeft, dat volgens hen degenen die zich daarmee bezighouden, ofwel iets anders ofwel niets doen. Als je dan hun leven of opvattingen beziet, zou je zelfs bij het gewone volk niets aantreffen wat op het eerste punt smeriger, op het tweede punt stommer is. Zoals wijn, de gezondste drank die er maar bestaat, voor sommige mensen vergif is, zo is dat voor hen de filosofie, die zij misbruiken. Maar mijn instelling is anders, ik heb altijd mijn schip van de klippen der scholastiek weten af te houden en ik heb steeds in de richting van de enige haven gezield: de rust van het gemoed. Ik wil dat dit boek het eerste en duidelijke bewijs is van deze belangstelling van mij. Maar, zegt de tweede groep critici, de antieke auteurs hebben daarover beter en uitgebreider geschreven. Over detailkwesities, akkoord, maar over het onderwerp als geheel, neen. Als ik na Seneca en de goddelijke Epictetus alleen wat compilatiewerk over zeden- en hartstochten zou neerschrijven, dan zou dat, ook in mijn evenwel het thema van mijn boek door hen en door alle andere antieke auteurs zelfs niet aangeroerd is – want dat durf ik te beweren – waarom dan die geringschating en kritiek? Troost bij algemene rampspoed heb ik getracht te geven, wie heeft dat vóór mij gedaan? Laten de critici naar de inhoud en compositie kijken: zij zullen mijn originaliteit moeten erkennen, en wat de woorden betreft (die opmerking zij mij vergund), wij hebben daar zo weinig gebrek aan dat wij bij niemand leentjebuier hoeven te spelen. Laten zij ten slotte ook dit beseffen: vele andere werken heb ik voor anderen geschreven, dit boek in de eerste plaats voor mijzelf, die andere voor mijn roem, dit voor mijn welzijn. Wat vroeger iemand eens fier en scherp gezegd heeft, roep ik hier in alle oprechtheid uit: enkele lezers zijn mij genoeg, één is genoeg, geen is genoeg.² Ik vraag slechts één ding, dat wie dit boek ter hand neemt, bereid is om te leren én te excuseren. Indien ik ergens misschien uitgegleden ben, in het bijzonder toen ik mij bij onderwerpen als voorzienigheid, gerechtigheid en noodlot op hoger niveau waagde, hoop ik dat de lezer mij wil vergeven, want nergens is sprake van boos opzet of stijfkoppigheid, alleen van menselijke zwakte en verblindings. Moge ik ten slotte van mijn lezers leren: ik zal maken dat niemand zo prompt is met terechtwijzen als ik met wijzen.

Geen fout in mijn karakter wil ik ontkennen of verkleinen, maar koppigheid en ruzie-zoeken is iets wat ik oprecht verafschuw en waarvan ik verschoond wil blijven. Waarde lezer, het ga U goed, hopelijk voor een deel dank zij mijn boek.